

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 52/2023-20

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Erikom Šablatúrom, Holíčska 3043/13, Bratislava, proti postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 4Sa 25/2021 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 4Sa 25/2021 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky
2. Krajskému súdu v Bratislave **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 4Sa 25/2021 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie **2 000 eur**, ktoré mu **j e** Krajský súd v Bratislave **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** náhradu trov právneho zastúpenia v sume **631,45 eur**, ktorú **j e** Krajský súd v Bratislave **p o v i n n ý** zaplatiť právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a napadnuté konanie

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 30. septembra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom všeobecného súdu

označeného v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd prikázal krajskému súdu konať bez zbytočných prieťahov v napadnutom konaní a priznal mu finančné zadost'učinenie 5 000 eur.

2. Sťažovateľ popísal priebeh napadnutého konania, z čoho vyplýva, že 9. marca 2021 podal správnu žalobu o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia Sociálnej poisťovne, ústredia z 21. januára 2021, ktorým bola zamietnutá jeho žiadosť o priznanie starobného dôchodku. Sťažovateľ s poukazom na svoj vek (58 rokov) a predmet konania požiadal o prednostné vybavenie jeho žaloby už pri jej podaní. Spor má pre sťažovateľa mimoriadny význam vzhľadom na to, že v hre je zdroj jeho príjmov. Konajúci súd podľa názoru sťažovateľa nekoná primerane vážnosti situácie, je úplne nečinný, sťažovateľovi nebolo doručené ani vyjadrenie protistrany k jeho žalobe, nebolo nariadené žiadne pojednávanie ani rozhodnuté o jeho žalobe. Sťažovateľ ďalej tvrdí, že on ako žalobca prieťahy v konaní svojim správaním nespôsobuje. V dôsledku nečinnosti krajského súdu uplynula doba takmer dvoch rokov, ktorá sa nedá nahradiť v ťaživej situácii, v akej sa sťažovateľ nachádza aj vzhľadom na zdravotné komplikácie (degeneratívne zmeny na chrbtici a arteriálna hypertenzia I. – II. stupňa). Nečinnosťou krajského súdu došlo podľa názoru sťažovateľa k porušeniu jeho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov. Konajúci súd sústavne spôsobuje prieťahy, situácia nebola konsolidovaná vykonaním efektívnych opatrení, preto si uplatnil aj právo na priznanie finančného zadost'učinenia 5 000 eur.

3. Ústavný súd sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 52/2023 z 8. februára 2023 ju prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Vyjadrenie krajského súdu, napadnuté konanie a replika sťažovateľa

II.1. Vyjadrenie krajského súdu:

4. Predseda krajského súdu listom č. k. 1SprV 107/2023 z 27. februára 2023 s poukazom na stanovisko zákonnej sudkyne uviedol, že dôvody, ktoré bránili skoršiemu prejednaniu a rozhodnutiu veci, sú výlučne objektívnej povahy, na čo by mal ústavný súd vo vzťahu k uplatnenej ústavnej sťažnosti prihliadnuť. Z predsedom citovaného stanoviska zákonnej sudkyne vyplýva priebeh napadnutého konania a takéto hodnotenie: *„Ďalšie procesné úkony a prejednanie a rozhodnutie vo veci neboli vykonané skôr vzhľadom na stav oddelenia. V samosudcovskej agende, ktorá mi bola pridelená na základe Dodatku č. 7 k Rozvrhu práce Krajského súdu v Bratislave, s účinnosťou od 01.06.2022, počet mnou nerozhodnutých vecí, aj skôr napadnutých, je ku koncu januára 2023 - 224. Prednostne vybavujem staršie veci a veci so zákonom ustanovenou krátkou lehotou na rozhodnutie, ako sú veci azylu a zaistenia. Zároveň však súčasne vybavujem aj senátnu agendu, kde poukazujem na dlhodobu preťažené oddelenie 6S, ktoré ku koncu januára 2023 vykazuje 804 nerozhodnutých vecí. Zároveň od 13.10.2022 do 04.11.2022 som bola PN a v dňoch 23.01. - 03.02.2023 som čerpala dovolenku.“*

II.2. Napadnuté konanie:

5. Ústavný súd z vyžiadaného spisového materiálu zistil tento priebeh napadnutého konania:

Žaloba sťažovateľa bola podaná na krajskom súde 10. marca 2021.

Krajský súd 15. júla 2021 vyzval sťažovateľa na doplnenie žaloby.

Dňa 26. júla 2021 sťažovateľ doplnil žalobu.

Krajský súd 24. septembra 2021 zaslal žalobu žalovanému na vyjadrenie.

Dňa 5. októbra 2021 došlo k zmene zákonnej sudkyne.

Žalovaný doručil krajskému súdu vyjadrenie k žalobe 19. novembra 2021 a dávkový spis 24. novembra 2021.

Sťažovateľ podaním doručeným 23. novembra 2021 požadoval urýchlené konanie vo veci bez prieťahov.

Dňa 13. júna 2022 bol spis pridelený novému zákonnému sudcovi.

Dňa 15. júna 2022 bol spis pridelený novej zákonnej sudkyňi.

Žalovaný 13. februára 2023 požiadal o vrátenie dávkového spisu.

Krajský súd 14. februára 2023 zaslal vyjadrenie (z 19. novembra 2021, pozn.) žalovaného k žalobe sťažovateľovi a dočasne vrátil dávkový spis žalovanému.

II.3. Replika sťažovateľa:

6. Sťažovateľ sa prostredníctvom svojho právneho zástupcu vyjadril k názoru krajského súdu podaním z 15. marca 2023, v ktorom v podstatnom uviedol, že aj z priebehu konania popísaného zákonnou sudkyňou vyplýva nečinnosť krajského súdu v rozsahu 16 mesiacov od 9. marca 2021 do 15. júna 2022, po dobu 15 mesiacov od 19. novembra 2021 do 14. februára 2023. Zaťaženosť súdov, ako aj čerpanie dovolenky či práceneschopnosť sudcu nemôžu byť na ujmu práv sťažovateľa. Stav právnej neistoty naďalej pretrváva, vo veci nebol ani nariadený termín pojednávania. Sťažovateľ je toho názoru, že vzhľadom na predmet konania by mal krajský súd hodnotiť napadnuté konanie ako zrýchlené, a tak v ňom postupovať. Sťažovateľ si na záver uplatnil trovy právneho zastúpenia v súvislosti s podaným vyjadrením.

7. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vec prejednal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania, pretože na základe obsahu podaní a vyžiadaných spisov dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Predmetom konania pred ústavným súdom je rozhodovanie o tom, či postupom krajského súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

9. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „*Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci*

na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak, ako právoplatným rozhodnutím súdu.“ (IV. ÚS 221/04).

10. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Správny súd sám určuje poradie jednotlivých procesných úkonov tak, aby konanie pred ním bolo rýchle a hospodárne.

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priesťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa. Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

12. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že preskúmanie zákonnosti rozhodnutia o nepriznaní starobného dôchodku tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti správnych súdov s ustálenou judikatúrou. Predmetom napadnutého konania je otázka zákonnosti nepriznania starobného dôchodku sťažovateľovi, teda otázka pre sťažovateľa existenčná, majúca vplyv na výšku príjmu a zdroj obživy. Takýto predmet konania je potrebné z hľadiska posúdenia dĺžky konania považovať za prioritovaný z dôvodu jeho mimoriadneho významu pre sťažovateľa.

13. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priesťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by naznačovali, že sťažovateľ sa významnejšou mierou pričínil o predĺženie konania. Práve naopak, bez meškania reagoval na výzvu na doplnenie žaloby a iniciatívne požadoval urýchlenie konania.

14. Napokon sa ústavný súd zaoberal hodnotením postupu všeobecného súdu v namietanom konaní, pričom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné priesťahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

15. Z popísaného priebehu súdneho konania vyplýva, že krajský súd postupoval v počiatočnej fáze konania bez zbytočného odkladu. V období od septembra 2021 do februára 2023 však nevykonával žiaden procesný úkon smerujúci k rozhodnutiu veci, čo nemožno hodnotiť inak ako neodôvodnenú nečinnosť krajského súdu. Vyjadrenie žalovaného z 19. novembra 2021 zaslal sťažovateľovi až 14. februára 2023 s omeškaním jeden a štvrt' roka (po prijatí ústavnej sťažnosti sťažovateľa na ďalšie konanie, pozn.). Obdobie nečinnosti spôsobilo aj potrebu vrátenia spisového materiálu žalovaného pre výkon jeho činnosti so žiadosťou o opätovné predloženie krajskému súdu. Termín pojednávania naďalej nie je určený. Obranu krajského súdu o nedostatočnom personálnom zložení

súdu či jeho preťažnosti a opakovaným zmenám zákonného sudcu nemožno akceptovať. V súlade s konštantnou judikatúrou tieto okolnosti nemôžu byť na ujmu práv sťažovateľa.

16. Ústavný súd, vychádzajúc z uvedeného, s prihliadnutím na doterajšiu dĺžku konania, zistené obdobie nečinnosti krajského súdu a význam veci pre sťažovateľa dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom. Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že postupom krajského súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

17. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

18. Keďže napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu ešte právoplatne skončené, ústavný súd v súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy adresoval krajskému súdu príkaz postupovať v napadnutom konaní bez zbytočných priet'ahov (bod 2 nálezu).

19. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

20. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

21. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä dĺžku napadnutého konania a nečinnosť krajského súdu v rozsahu viac ako jedného roka, ako aj význam predmetu konania pre sťažovateľa, dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia 2 000 eur primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (bod 3 výroku tohto nálezu).

IV.

Trovy konania

22. Úspešný sťažovateľ si uplatnil právo na náhradu trov konania za tri úkony právnej služby.

23. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania podľa § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v rozsahu tarifnej odmeny za dva úkony právnej služby v roku 2022 (prevzatie zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) a jedného úkonu v roku 2023 (podanie vyjadrenia) a režijného paušálu k nim podľa § 16 ods. 3 vyhlášky. Takto určená suma predstavuje celkom 631,45 eur (výrok 4 nálezu).

24. Priznanú náhradu trov konania je krajský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

25. Podľa čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. apríla 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu